పెంపుడు కొడుకు

పదిసంవత్సరాలకు పూర్వము భార్య చనిపోయినప్పటినుంచీ చిదంబరశాస్త్రి తన కొడుకు శంకరయ్యని యెంతో జాగ్రత్తగా, అల్లారు ముద్దుగా పెంచుతూ వచ్చాడు. శారదాబిల్లు హడావిడిలో యెనిమిదేండ్లకూన నొకదానిని చూసి, కొడుక్కి ముడిపెట్టి, తరతరాలనుంచీ సనాతనసాంప్రదాయాన్ని కాపాడుకుంటూవచ్చిన వంశప్రతిష్ఠని నిలబెట్టుకున్నానని సంతోషించాడు. ప్రపంచములో తండ్రులందరిలాగే తనకొడుకు తనకన్న గొప్పవాడు కావాలని తన చదువంతా కొడుక్కి ధారపోశాడు. కోడలు రాజమ్మ సమర్తాడిన కబురు తెలిసి తన కొడుకు వొక యింటివాడయినాడు గదా అని పొంగిపోయినాడు. గర్భాధానానికి మంచి ముహూర్తంకోసం యెదురుచూస్తూండగానే కలరావచ్చి పందొమ్మిదేండ్ల శంకరయ్యా మట్టిపాలయిపోయాడు.

దానితో చిదంబరశాస్త్రి నిలువునా కూలిపోయాడు. నాలుగు నెలలదాకా ప్రపంచము మొహం చూడటానికి అతనికి మనస్కరించలేదు. తరువాత ప్రజలలో పడినా, కళా కాంతీ అతనికి రాలేదు. నలుగురితో కలిసి సంతోషంగా మాట్లాడటానికి అతనికి మనస్కరించలేదు. ఉబ్బెత్తుగా వున్న ఎదురుతొమ్మూ, మెలికలు దిరిగిన దండలూ, నిగనిగలాడే శరీర చ్ఛాయా, అన్నీ మారిపోయి శాస్త్రి శరీరము చాలా కృశించింది. రోజులు మాత్రం గడిచిపోతున్నాయి.

చిదంబరశాస్త్రిని యిప్పుడు వేధిస్తూవున్న సమస్య యేమిటీ!

తన ముప్ఫయ్యోయేటనే భార్య చనిపోగానే, రాజమ్మని తనకే యిస్తామనివచ్చారు. కాని, కుర్రవాడు పాడైపోతాడని, ఆవొక్క నలుసునూ జాగ్రత్తగా పెంచుకుంటే, తనవంశానికి అంతే చాలునని చెప్పి, తను పెళ్లిచేసుకోవడం మానివేసి, ఆరాజమ్మనే తనకొడుక్కియిచ్చి పెళ్లిచేశాడు. కుర్రాణ్ని వోయింటివాణ్ని చేసేటప్పటికి వాడు కాస్తా 'హరీ' అన్నాడు. కోడలా పదిహేనేళ్లపిల్ల. ఆస్తిచూద్దామా, దమ్మిడీ సంపాదించలేని పదితరాలవాళ్లు తినతగింది. ఈ ఆస్తిఅంతా యేంగానూ! మైనపడుతూన్న వృద్ధాప్యములో తనను సంరక్షించేవాళ్లు ఎవరూ ? ఈ ఆలోచనలమధ్యపడి శాస్త్రి మనసు నలిగిపోతోంది. అన్నముపండుకొని తినడము ప్రాణాంతకముగావున్నది. జీవితానికి అవధియెప్పుడా, ఎలాగా అని ఆలోచనలోపడి మనిషి చూడ్డానికి సగమైపోయాడు. విరక్తిగలిగి కొడుకు చదువుకున్న పుస్తకాలన్నీ వాళ్లకీ వీళ్లకీ పంచిపెట్టేశాడు. చచ్చిపోతే తనన్ని దహనంచేసేవాళ్లుకూడా యెవరూ కనపడలేదు. కొడుకు పోయినప్పటినుంచీ చిదంబరశాస్త్రికి యిదే విచారము.

శాస్త్రి సాధారణముగా యిల్లువదలి వెళ్లేవాడుకాదు. ఎప్పుడైనా వెడితే కామప్పసోమయాజులుగారియింటికి వెళ్లేవాడు.

ఓరోజున కామప్ప సోమయాజులు అన్నాడు "చూడు, చిదంబరం! ఆకోడలు కుర్రదాన్ని తీసుకొచ్చి, దానిపేరట యేకుర్రాణ్ణైఅయినా దత్తతచేసుకో" అని. "ఆఁ......" అని మళ్ళీ చెప్పమన్నట్టుగా దీర్ఘం తీశాడు శాస్త్రి.

'నీకు దత్తతయెవరూ లేరు. పరువూ, ప్రతిష్ఠా కలిగి బ్రతికినందుకు నీవంశం నిలబెట్టుకునే వుపాయం చూడాలి. నీకోడలైనా బుద్ధిమంతురాలూ, జాగ్రతగలమనిషీ అనే వింటున్నాము కాని మరోలాగ కాదుగదా!

కనక, ఆ పిల్లదాన్ని తీసుకొచ్చి, నువ్వు దాని పేర యెవణ్ణయినా దత్తత చేసుకో; పెద్దముండాకొడుకుని, నేను యేదిచెప్పినా, నీమేలుకోసమే చెపుతానుగాని—"

"ఏమిటిలే మామయ్యా, చెట్టులాంటికొడుకు మట్టిపాలయిపోయాడు. ఇంక యితర్లపిల్లాడు నన్ను నిర్వాహకంచేసి కడతేరుస్తాడా? అయిపోయింది; నా జన్మయెందుకూ పనికి రాలేదు" అని కళ్లనీరు నించాడు చిదంబరశాస్త్రి.

"నువ్వు బాధపడనక్కరలేదు. నీతోటీ, కోడలితోటీ అతుక్కుపోయే కుర్రాడువొకడు నాదృష్టిలోవున్నాడు. నా రెండోకూతురి మూడో కొడుకు మధుసూదనం—"

"వాడు తెలివిగల కుర్రాడే!"

"అఖండమైన తెలివితేటలు గలవాడు; అతుక్కుపోయేవాడు కూడాను. ఎటొచ్చీ మా అమ్మాయి వొప్పుకోవాలి. అది నాచేతుల్లో పని. నీవు యిష్టపడితే ఎలాగో అలా దానిచేత వొప్పిస్తాను. అయితే, నువ్వే దత్తత చేసుకుంటే కోడలికి వేరే భరణము యివ్వడమూ, దానికోసము పోట్లాటలూ రావొచ్చును కనక, కోడల్ని మెల్లిగా తీసుకొచ్చి యిక్కడనే వుణ్ణిచ్చుకొని, దాని పేర దత్తతచేసుకుంటే, నీవంశమూ నిలుస్తుంది; ఆస్తికి పోట్లాటలూ వుండవు. నీ ఆస్తి ఎలాగా నీ అనంతరము నీకోడలిదే. దాని అన్నదమ్ములాళ్లు, దాన్ని మంచిచేసుకొని, ఆ ఆస్తికాస్తా కాజేస్తారు. ఇటు వంశమూ పేరులేకుండా పోతుంది. అందుచేత ఎలాగయినా దత్తుచేసికోవడము ఉత్తమమయిన కార్యము..."

చిదంబరశాస్త్రి యింతదూరము యెప్పుడూ ఆలోచించలేదు. నిజంగా కామప్ప సోమయాజులి మనమణ్ణే దత్తుయిచ్చినట్లయితే, అది కోరతగినదే. అన్నిటికన్నా తనకు యిష్టములేనివిషయము, తనఆస్తి కోడలి పుట్టింటివారికి చెందడము.

"అయితే కోడల్ని యిక్కడ వుంచడానికి వాళ్లు వొప్పుకుంటారు టయ్యా?"

"వొప్పుకోక యేంచేస్తారయ్యా. వాళ్లకే తినటానికి లేక మాడుతూం టేనూ! ఎలా వొదుల్తుందిరా అని వాళ్లేడుస్తూ వుంటారు."

"...............

"ఇంకా జుట్టు తీయించలేదుటలే. అయినా ఫరవాలేదు. చిన్నకుంక అని వుంచేశారేమో. ఏ రామేశ్వరయాత్రలో చేయించి, దత్తతనాటికి మనమే తీయించివేతాం"

"సరేగాని మామా, ఈ విషయం పైసలు చెయ్యవలసిన బాధ్యత నీదీ ఎలాగో నువ్వే సరిపడచెయ్యాలి" అని చిదంబరశాస్త్రి కామప్ప సోమయాజులి సహాయాన్ని కోరాడు.

* * *

కామప్పసోమయాజులు వేసినబీజం శాస్త్రిమనసులో బాగా నాటుకుంది. తనకు వండిపెట్టేవాళ్లు యెవరూ లేకపోవడమూ, తనఆస్తిని యెవరికో చెందజేసి తనవంశము నిలబెట్టుకోవాలనే కోరికా శాస్త్రిని యీ ఆలోచనకి పూర్తిగా వశపరిచాయి. సోమయాజులు చెప్పిన ఆలోచన

కూడా సమంజసముగానే తోచింది శాస్త్రికి. ఆప్తులనుకున్న నలుగు రైదుగుర్ని సంప్రదించి చూశాడు. వాళ్లుకూడా బాగానే వుందన్నారు. అలాఅయితే అదితప్పక చెయ్యవలసినపనే అనుకున్నాడు చిదంబరశాస్త్రి. వియ్యాలవారియింటికి సోమయాజులినే పంపించాడు. సోమయాజులు గొప్ప వ్యవహర్తకాకపోయినా లౌకికుడే. వాళ్ళకు చెప్పవలసినరీతిగా వాళ్ళకుచెప్పి, వాళ్ళచేతకూడా వొప్పించాడు. తనమనమణ్ణి దత్తుచేసుకోవడానికి చిదంబరశాస్త్రి వొప్పుకున్నాడనిమాత్రం వాళ్ళతో చెప్పలేదు. శాస్త్రిఆస్తిని యెలాకాజేదామా అని ఆలోచనలోపడి కొట్టుకుంటూన్న వాళ్లకి యిది మంచిఅవకాశంగా తోచింది. రాజమ్మని పిలిచి అడిగారు. రాజమ్మ తెలివిగలది. బడిచదువు అయిదోక్లాసుదాకానే అయినా, పెద్దన్నయ్య అప్పుడప్పుడు తెచ్చేనవలలూ, పత్రికలూ చదివేది. కొంచెము పరిస్థితులు అవగాహనచేసుకో గల వ్యక్తి. ఆలోచించుకొని మామగారి యింటికి వెళ్లడానికి వొప్పుకుంది.

క్రొత్తగావెళ్లి ఒక్కతేవుండలేదని రాజమ్మతోటి తల్లికూడా వెళ్ళి నాలుగునెలలపాటు అక్కడ మకాంవేసి, సంసారం యేలా దిద్దుకోవాలో, ఇరుగుపొరుగువారితో యెలా మెలగాలో బోధించి వెళ్లిపోయింది.

మామగారు చూపే ఆదరణ రాజమ్మకి 'చల్లగా' వుంది. ఆ యిల్లూ వాకిలీ తనదనేభావం కలిగింది. ఆభావముతోటి యింటి విషయములంటే జాగ్రతా పొందికా అమరాయి. కొన్నాళ్లు గడిచినతరువాత తనకు మామగారూ, మామగారికి తనూ దిక్కయామనుకుంది. మామగారి సుఖం చూడవలసిన బాధ్యత తనదనుకుంది.

ఆరేడునెలలు జరిగాయి. చిదంబరశాస్త్రికి చలిజ్వరమువచ్చి చచ్చేటంతచేసింది. శాస్త్రి ప్రక్కనకూర్చుండి రాజమ్మ కన్నీరుధారగాయేడ్చింది.

తనమీద ఆమెకువున్న అనురాగానికి శాస్త్రి పొంగిపోయాడు. "ఏడవకు రాజ్యం" అని వీపునిమిరాడు. ఆమెవొళ్లు జలదరించింది. అతడు మహదానందం పొందాడు. రాజమ్మ సిగ్గేసి తలవొంచుకుంది. కాసేపు అక్కడే కూచుని మెల్లిగా వెళ్లిపోయింది.

చిదంబరశాస్త్రికి ఆరోగ్యముకలిగింది. రాజమ్మ చేసినపరిచర్య నిరుపమానమైనది. ముప్ఫయ్యవయేట యెలావున్నాడో అలాగ తయారయాడు. కండలు మెలిదిరిగాయి. ఎదురురొమ్ము నునుపెక్కింది. వొళ్ళంతా కాంతివంతమయింది.

శాస్త్రినిచూచి రాజమ్మ "పెద్దయితే యిలాగే ఉండేవారు" అని తనభర్తను తలుచుకొనేది. ఆమెకు సాటికుటుంబాలన్నిటిలోనూవున్న జీవకళ తనయింట్లో లేదనేభావం తోచింది. అన్నిసౌఖ్యాలూ అందరి యిళ్లలో లాగా సామాన్యముగా వున్నా ఏదో లేదనుకుంటుంది. అదేమిటో అమెకి అవగతంకాదు. తనవిధిమేరకు తను ప్రవర్తిస్తూన్నసంగతి రాజమ్మకి తెలుసును. కాని యేదో లోపము - భావాతీతమైనది. తన జీవిత సుఖసర్వస్వానికి చెందినది - యేదో అమె అనుభవిస్తూవుంది.

ఆరోజున ఆమె తలంటిపోసుకున్నది. విడివిడిగా గాలికియెగురుతూ పట్టుకుచ్చులాగ ఆమె తలవెంట్రుకలు ఆమె బంగారములాంటి మొహానికి శోభనిచ్చాయి. ఆమెకు ఆరోజు అర్థముకాని సంతోషమూ, ఉత్సాహమూ వచ్చాయి. ఆమెకే తెలియలేదు వాటి కారణము.

పెరట్లో మంచాలువేసికొని పడుకున్నారు. మామూలుప్రకారము యిద్దరిమంచాలు నాలుగు గజాలదూరములో వేసింది రాజమ్మ. తను అన్నముదిని, ఇల్లు సర్దుకొని మంచందగ్గరకు వచ్చింది. చిదంబరశాస్త్రి నిద్ర

పోతున్నాడు. అకాశమూ, భూమీకూడా ‘చల్లని తెలుపు’తో కప్పివేసిన చంద్రుడు చిదంబరశాస్త్రి శరీరచ్ఛాయను మనోహరంగా చేశాడు. రాజమ్మకి యేమి తోచిందో - శాస్త్రివైపు అలాగే నాలుగైదు నిమిషాలు చూసింది—ఒక్కనిట్టూర్పు—అమె తన పక్కమీద పడుకుంది.

మళ్లీ మెళుకువ వచ్చింది ఆమెకు. కళ్లుతెరిచి చూసింది ఆమె. వెన్నెలలో రెండో చందమామలాగ కాంతిమంతంగావున్న తన మొహం కేసి చిదంబరశాస్త్రి శాంతంగా చూస్తున్నాడు. నిద్రలో చెదిరిపోయిన పైట సవరించుకుంది ఆమె. ఒకరి కళ్లల్లోకి వొకరు చూసుకున్నారు. ప్రకృతి గంభీరమైన ప్రశాంతిని నెలకొల్పింది. చిదంబరశాస్త్రి ఆమె ప్రక్కన కూచున్నాడు. ఆమె యేదో చెప్పబోయింది......ఆమె చెప్పదలచినమాట గొంతులోనే వుండిపోయింది.

* * *

తెల్లవారింది. రోజులు తిన్నగా గడిచిపోతున్నాయి. ఘోరమయిన పాపంచేశానని మనస్సులో కుంగిపోతూ ఉండేవాడు చిదంబరశాస్త్రి మాత్రం.

దత్తుసంగతి కామప్ప సోమయాజులు హెచ్చరించినా, చిదంబర శాస్త్రి “కోడలికి సంసారముమీద కొంచెము శ్రద్ధకలగనీ మామా, అలాగే చేసుకుంటానూ; నీకంటె నాకు ఆప్తులు లేరుగదా. ఇహ నువ్వు చెప్పిన మాట తీసివేస్తానా. అందులోనూ, మీదీ మాదీ స్వచ్ఛమైన వంశాలు. కొంచెం నిభాయించుకొని అలాగే చేద్దాము” అనేవాడు. కోడల్నికూడా రెండు మూడుసార్లు ఆమె అభిప్రాయాన్నిగురించి అడిగాడు. “ఇప్పుడేం తొందర లెండి; తరువాత చూసుకుందాము” అంది రాజమ్మ.

ఇప్పుడు రాజమ్మ యెంత చెపితే చిదంబరశాస్త్రి అంత. స్వతహాగా తెలివిగలది కావడముచేత రాజమ్మ సంసారపు దిద్దుబాట్లు బాగా తెలుసుకుంది. వయసులోవున్నా, అందముగావున్నా, శీలాన్ని జాగ్రత్తగా కాపాడుకుంటూనేవుంది. కేవలం మానసికోద్రేకానికి శాస్త్రికి ఆలాలోపడిపోవడం ఆమెకీ అమితమైన విచారాన్ని కలుగజేసింది. జరిగినసంగతికి పశ్చాత్తాపపడి యిద్దరూ దూరదూరముగా వుంటున్నారు.

రాజమ్మకి రెండునెలలు వరుసగా తప్పాయి. కొంచెం కంగారుపడింది. కడుపులో త్రిప్పడమూ, డోకులూ ఆరంభించాయి. అనుమానము స్థిరపడేటప్పటికీ, అవివేవిళ్లని నిర్ధారణచేసుకునేటప్పటికీ మూడోనెలకూడా వెళ్లిపోయింది. ఏమిటి చెయ్యడము! ఆమెకి యేమీ తోచలేదు.

చిదంబరశాస్త్రికి కూడా బోధపడిపోయింది. అతనిప్రాణాలు నిలువునా పోయాయి. ఆవూళ్లో యింక తన పరువు దక్కదు. "భగవంతుడా, ఏందారి" అని ఆలోచనలో పడిపోయాడు.

రెండోకంటివాడికి తెలిసిందా, యీ భూమిమీద తలెత్తుకొని తిరగడానికి ఆస్కారములేదు. కాకులుపొడిచినట్టు పొడుస్తారు. కర్తవ్యమేమీ బోధపడలేదు అతనికి. రాబోయే అప్రతిష్ఠను పోగొట్టుకోవడ మెలాగ? పరానికి చెడ్డాడు సరిగదా, ఇహంకూడా చెడిపోయేటట్టుగావుందే! పరము మాట దేముడెరుగును, బంధువులెవరూ దగ్గరికిచేరనియ్యరు. తన బ్రాహ్మణీకమూ, ప్రతినిమిషమూ తను కాపాడుకుంటూ వచ్చిన శీలమూ మంటగలిసిపోయింది.

ఇదివరకు యెప్పుడూ రాజమ్మకి యెదురుగా కూర్చునేవాడు, యిప్పుడు యింట్లోనే వుండలేకపోయాడు. బయటికి పోలేకపోయాడు.

అమిత మనోవేదన పడుతున్నాడు. వీథిలో నడుస్తూవుంటే దారిని పొయే ప్రతివాడూ తనను పరిహసిస్తూవున్నట్టూ, తననుగురించి గుసగుసలాడుకుం టూన్నట్టూ కనిపించేది.

"రాజ్యం!" అన్నాడు చిదంబరశాస్త్రి.

"ఊఁ......" అని వొంచిన తలయెత్తి అతనికేసి చూసింది రాజమ్మ.

"ఏం చేద్దా మిప్పుడు? నాకేమీ దారితోచడము లేదు. నలుగురి లోనూ తలయెత్తుకొని తిరగలేము. ఎలాగ చెప్పు."

"..................."

"ఈవూళ్లో గవళ్లకోటమ్మ ఉంది చూడూ, దాన్నియెరుగుదువా?"

"అమ్మయ్యో—" అంది రాజమ్మ గవళ్లకోటమ్మ పేరుచెవిని పడే టప్పటికి.

"భయపడకు. కొంచెం బాధగానే వుంటుందికాని, అప్రతిష్ఠరాకుండా చేసుకోడానికి అలా చెయ్యాలి:"

"నేను వొప్పుకోను సుమండీ"

"ఏం!...... లేకపోతే కొంప మునిగిపోతుంది."

"ఏమయినా సరే! నేనొప్పుకోను.'

నిర్ఘాంతపొయాడు చిదంబరశాస్త్రి.

"కొంపముంచావే. ఇలా చేస్తావా చివరికి?..............ఏం చెయ్యమంటావు చెప్పుమరి. ఇది బయటపడితే మనము యీవూళ్లో - యీ వూరేకాదు యీ చుట్టుప్రక్కల వుండలేము."

[నలభయ్యేదు

"పోనీ పోదాంపదండి, యెక్కడికైనా."

"ఎక్కడికి పోతాంచెప్పు. ఇల్లూవాకిలీ వొదిలిపెట్టి, యింకోచోటికి పోయి, యేంచేస్తాం?"

"మరి యేదో దారి చూడాలి."

"ఏం దారి, గోదారి"

"మావూళ్లో - వెనకా -"

"ఆఁ........."

"ఓ కాపుకూతురు వెధవది, యిలాగే చిక్కులోపడింది. అతను మోతుబరి. అతడేంచేశాడో తెలుసునా? ఏదో జబ్బు చేసిందని పేరుపెట్టి దాన్ని చెన్నాపట్టణం తీసుకుపోయాడు."

"అబ్బా!"

"ఊఁ. అక్కడే, యే ఆసుపత్రిలోనో నీళ్లాడింది. ఆపిల్లని యెవరో కిరస్తానీమతంచెప్పే దొరలకిచ్చేసిందట. వాళ్లు పెంచుకుంటున్నారు. ఎప్పుడేనా వెళ్ళి యిప్పటికీ చూసివస్తుంది."

"అలా చేద్దామంటావా?"

"అవును. ఆలాగే చేయాలి."

ఆమెమాటమీద చిదంబరశాస్త్రికి ఆలోచనకలిగింది. అంతకన్న గత్యంతరములేదు. కాని అతనిమనసులో భయంమాత్రం పోలేదు.

రాజమ్మమాట రాజశాసనంగా వొప్పుకున్నాడు శాస్త్రి. కాశీ రామేశ్వరాలకు యాత్రపోదా మనుకుంటున్నా నని నలుగురైదుగురితోటి చెప్పాడు. వాళ్లకి ఆ ఆ చోట్లనుంచి కావలసినవస్తువులు తెచ్చిపెట్టమని అతన్ని కోరారు. తప్పకుండా తెస్తానన్నాడు. కర్ర నేలనుకొట్టుకుంటూ, కామప్ప సోమయాజులువచ్చి "తీర్థయాత్రకి పోతున్నావా, శాస్తుర్లూ" అన్నాడు.

"అవునుమామా, ఒక్కసారి అలావెళ్ళి ఆ నాలుగు క్షేత్రాలూ చూచుకొని వచ్చేస్తే నాకింక తరవాయి వుండదు" అన్నాడు శాస్త్రి.

"అయితే దత్తుచేసుకొనిపోగూడదూ, వాణ్ణికూడా వెంటబెట్టుకొనీ? ఎందుకైనా అక్కరకు వస్తాడు."

"కాదులేమామా, యీ బాదరబందీలో కుదరదు. కుర్రాడు గూడా చిన్నవాడుగదా, మరీ తెలియనివాడూ కాదు, బాగా తెలిసినవాడూ కాదు. దత్తుయెలాగా ఉపనయనంలో జరగవలసిందే కనుక తొందరేమిటిలే" అన్నాడు చిదంబరశాస్త్రి.

"అహాఁ. సరే. నాలుగు నెలలుపడుతుందా ఏమిటి?"

"ఆఁ. ఆరునెల్లు, యేడునెల్లు తిరిగివస్తాను. ఇంక నాజీవితానికి యిదే కొససారిగా; కోడల్నికూడా తీసికెళ్ళి నాలుగూ చూపించేస్తా. కాస్త యిల్లూ వాకిలీ కనిపెట్టివుండండేం."

"దానికేమిటిలే. కోడలికి జుట్టుకూడా తీయించివేస్తావా యేమిటి?"

"అనుకుంటున్నాను."

"ఊఁ" అంటూ తన.. పన్నుగడ యింకా నెరవేరకపోయినందుకు విచారిస్తూ వెళ్లిపోయాడు కామప్ప సోమయాజులు.

చిదంబరశాస్త్రీ, రాజమ్మా రెండెడ్లబండీ కట్టించుకొని, పదిమైళ్ల దూరంలోవున్న రైలుస్టేషనుకివెళ్లి, చెన్నపట్నం టిక్కెట్టు తీసుకున్నారు.

* * *

శాస్త్రీ అదివరకోసారి చెన్నపట్నం వెళ్లినవాడే. కనుక కొంచెం తేలికగానే ఆసుపత్రికి దారి కనుక్కొని, అక్కడికి వెళ్ళారు. వాళ్లు పరీక్షచేసి నాలుగోనెల అనీ, తొమ్మిదోనెలలోవస్తే కాన్పుచేస్తామనీ చెప్పారు. ట్రిప్లికేనులో మామూల ఒకయిల్లు అద్దెకు తీసుకొని కాపురమున్నారు శాస్త్రీ రాజమ్మాను.

చిదంబరశాస్త్రీ రాజమ్మని తొమ్మిదోనెల రాగానే ఆసుపత్రిలో చేర్పించాడు. హాయిగా ప్రసవించింది. ప్రక్కనున్న బిడ్డనిచూసుకొని పొంగిపోయింది. చిదంబరశాస్త్రీకి కూడా బిడ్డనిచూసి మనసు కరిగిందికాని ప్రపంచాన్ని తలచుకొని హడలిపోయాడు.

ఆపిల్లాడినిచూసి చిదంబరశాస్త్రీ, రాజమ్మా ఒకర్నొకరు చూసుకొని తెల్లబోతూవుండేవారు.

అనలేక తెగించి, ధైర్యముతెచ్చుకొని, ఒకరోజున, "రాజ్యం, యీ బిడ్డని యేంచేస్తాం? దొరల—" అన్నాడు శాస్త్రీ.

బిడ్డకేసి చూస్తూవున్న రాజమ్మ "ఏమిటే, యీరత్నంలాంటి బిడ్డనా, కిరస్తానీల కివ్వడమా?" అని కంటతడిపెట్టుకుంది.

"మరేలాగే?" అని దీనంగా, అడిగాడు చిదంబరశాస్త్రి.

"ఎలాగైనా సరే, ఈబిడ్డని వొదిలి నేను బ్రతకలేను. చూడండి, లక్క పిడతలాంటి నోరూ, నీలాలలాంటి కళ్లూ,-అబ్బా-ఈబిడ్డని చూసి చూసి మాలవాళ్ళకి యెలా యిస్తామండీ. వొద్దు"

"ఏంచేస్తాం చెప్పు. ఈబిడ్డని తీసుకొని మనవూరు వెళ్లగలమా?"

"ఇక్కడే వుండిపోదాం, అలా అయితేనూ"

"ఇల్లూ వాకిలీ, భూములూ పుట్రా చూసుకోకుండానా?"

"మీ ఆస్తీభూములూ యీపిల్లాడి ముందర యెందుకు పనికొస్తాయండీ. చూడండి"

పిల్లాడికేసిచూసి శాస్త్రి నిలువునా కంపించిపోయాడు.

"ఏం చెయ్యను. పిల్లాడంటే నాకుమాత్రం లేకనా?"

"మరయితే, ఎలా పారేసుకుంటామండీ, యీ పిల్లాణ్ణి?"

"ఏం చేస్తాం చెప్పు?"

"నేనోటి చెపుతాను, వొప్పుకుంటారా?"

"ఏమిటది?"

"వీడు పెద్దవాడయినదాకా యిక్కడే వుందాము. నాలుగేళ్లు. అప్పుడు వీణ్ణితీసికెళ్ళి "దత్తుచేసికొన్నాము. కాశీలోవున్న మావాళ్లపిలాడు" అలాగని చెపుదాము. ఆస్తిఅంతా వీడికే చెందుతుంది. అంతేకాని యిలాంటి

[యీ వైఖరి

రత్నాన్ని యెలా పారేస్తామండి? కడుపున పుట్టినబిడ్డని యెవళ్లో మాలాళ్లకి పారేసి, యింకోళ్ల బిడ్డణ్ణి తెచ్చుకొని పెంచుదామా?"

"తెలియదు టే వూరివాళ్లక్కి?"

"వాళ్ళ శ్రాద్ధం. మరో రెండు నెలలు యిక్కడవుండి, తరువాత క్షేత్రాలన్నీ చూడటానికి పోదాం ఒక్కొకచోట నాలుగేసి నెలలుంటే సరి. ప్రతి క్షేత్రంనుంచీ మనవూరి కొక వుత్తరం రాద్దాము యే సోమయాజులి పేరనో. మీకూ నాకూ అయినవాళ్లు ఆవూళ్లో లేనేలేరుకదా. నిజంగా మనం తీర్థయాత్ర చేస్తున్నామని వాళ్ళు అనుకుంటారు. నిర్భయం మనకి."

"ఆ........."

శాస్త్రి ఆశ్చర్యపోయాడు రాజమ్మ తెలివికీ, ఆలోచకీను. తప్పనిసరి కనుక వొప్పుకున్నాడు.

అనుకున్నప్రకారం వాళ్ళు క్షేత్రాలన్నీ తిరిగి, నాలుగుసంవత్సరాలకి యిల్లుచేరుకున్నారు.

"ఆపిల్లవా డెవరోయి" అన్నాడు కామప్ప సోమయాజులు.

ముందుకీ వెనక్కీ కంపించిపోయాడు చిదంబరశాస్త్రి, "వీడా, మా అమ్మమ్మ తమ్ముడికొడుకు, కాశీలోవున్నాడులే, వాడికొడుకు. కోడలూ నేనూ ఆరు నెలలపాటు వాళ్లింట్లోనే వున్నాము కాశీలో వున్నప్పుడు. వీడు దానికి అలవాటయినాడు. కోడలు వీడిమీద మోజుపడింది: వాళ్ళు

[యాభైరెండు

కూడా అయినవాళ్ళు. అందుచేత విశ్వేశ్వరుడిపురంలో ఆ కాస్తా దత్తస్వీకారం అనిపించేను దానిచేత”

“అరి, ఎంతవాడివోయ్! అయిందీ!”

“ఏంచెయ్యను మామా, కోడలు ఒకటే పట్టుపట్టింది. నాకు తప్పింది కాదు.”

“జుట్టు తీయించేశావు కాదేమీ?”

“తీరా తిరపతికి వెళ్లేటప్పటికి దానికి జ్వరం తగిలింది. అపూరు వొదిలిందాకా జ్వరం తీసిందికాదు. అచ్చి రాలేదని మానేశాను”

“వీడూ—అచ్చం కోడలులాగే వున్నాడు?”

“వాడితల్లి సరిగ్గా కోడలులాగా వుంటుంది. తల్లిపోలిక వీడు.”

“ఊహూఁ......”

వుళ్ళోవారంతా దత్తపుత్రుడిమీద రాజమ్మకి అమితప్రేమ అని అనుకొనేవారు.

“ఈ రత్నం నాభాగ్య” మనుకొనేది రాజమ్మ.

“నా పాపఫలము వీడు” అనుకొనేవాడు చిదంబరశాస్త్రి.